

УДК 378:351.74-047.22+316.77]:343(477)(043.3)

DOI: https://doi.org/10.33216/2220-6310-2021-101-2_2-36-48

СУТНІСТЬ, ОСОБЛИВОСТІ ЗМІСТУ І СТРУКТУРА СОЦІАЛЬНО-КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ ДЕРЖАВНОЇ КРИМІНАЛЬНО- ВИКОНАВЧОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

А. С. Квітка

ORCID 0000-0002-6763-3035

Соціально-комунікативна компетентність офіцера кримінально-виконавчої служби є визначальним чинником його успішної професійної діяльності. З урахуванням наукових праць з питань формування професійно та соціально-комунікативної компетентності, а також особливостей професійної діяльності офіцера кримінально-виконавчої служби його соціально-комунікативну компетентність визначено як інтегративну особистісну властивість, що охоплює особистісні характеристики та мотиви професійної діяльності, спеціальні знання і вміння, необхідні для налагодження соціально-комунікативної взаємодії з різними категоріями осіб, насамперед колегами, ув'язненими, їхніми родичами та громадськістю. У структурі соціально-комунікативної компетентності виокремлено особистісно-комунікативний, інформаційно-пізнавальний та діяльнісно-результативний компоненти. Особистісно-комунікативний компонент стосується особистісних характеристик, властивостей та здібностей, необхідних офіцеру кримінально-виконавчої служби для професійної комунікації. Йдеться про визнання моральних норм, орієнтування на загальнолюдські цінності добра та справедливості, комунікативність, готовність до контактів з іншими людьми, толерантність, здатність до адекватного самооцінювання, готовність до саморозвитку та ін. Інформаційно-пізнавальний компонент соціально-комунікативної компетентності стосується знань про особливості професійної комунікації, розуміння функціонування груп засуджених, механізм регуляції спільної діяльності, правила екстремальної і конфліктної комунікації. Діяльнісно-результативний компонент соціально-комунікативної компетентності офіцера охоплює уміння чітко виражати свої думки під час комунікації із засудженими та іншими категоріями людей, вислухати співрозмовників, обґрунтувати свої рішення, уміти вести

дискусію та володіти навичками переконання з метою зменшення кількості випадків застосування заходів примусу.

***Ключові слова:** соціально-комунікативна компетентність, особистісно-комунікативний, інформаційно-пізнавальний та діяльнісно-результативний компоненти, офіцер кримінально-виконавчої служби.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими і практичними завданнями. Одним із напрямів реформування пенітенціарної системи України є гуманізація і демократизація інститутів виконання покарань з урахуванням міжнародних норм і стандартів щодо поведіння з ув'язненими (Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права; Європейської конвенції про захист прав та основоположних свобод; Мінімальних стандартів поведіння з ув'язненими; Європейських пенітенціарних правил та ін.). Зокрема, Мінімальні стандарти поведіння з ув'язненими (ООН, 1955 р.) передбачають, що органи в'язничного управління повинні піклуватися про ретельний відбір персоналу всіх категорій установ виконання покарань, оскільки належне функціонування цих закладів залежить від доброчесності, гуманності, компетентності й особистісних якостей співробітників. Це означає, що фахівці Державної кримінально-виконавчої служби України повинні здійснювати свою службову діяльність з позицій гуманізму, дотримання прав та основоположних свобод ув'язнених, мати професійні знання, уміння і навички не лише з юридичних наук, пенітенціарного менеджменту і професійної сфери, а й соціальної роботи, пенітенціарної психології і педагогіки. Особливе значення має здатність будувати конструктивні відносини з колегами по роботі, спілкуватися з особами, що відбувають покарання, та їхніми рідними, застосовувати досвід соціальної взаємодії для вирішення професійних і життєвих проблем, досягати взаєморозуміння з керівництвом, попереджувати і вирішувати конфлікти тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор. Для визначення сутності, структури і змісту соціально-комунікативної компетентності майбутніх офіцерів Державної кримінально-виконавчої служби України враховано напрацювання науковців щодо особливостей цього особистісного феномену. Зокрема, взято до уваги, що, до прикладу, Н. Піковець серед складових комунікативної компетентності виокремлює зорієнтованість у різноманітних ситуаціях спілкування, яка ґрунтується на знаннях і життєвому досвіді індивіда; спроможність ефективно взаємодіяти з іншими людьми завдяки розумінню себе й інших; розуміння міжособистісних

відносин і умов соціального середовища; адекватне сприйняття людиною самої себе – власного психологічного потенціалу, потенціалу партнера, ситуації; готовність і вміння налагоджувати контакти з людьми (Піковець, 2011, с. 194).

Своєю чергою О. Скакун розглядає компетентність юриста як здатність здійснювати закріпленій законом (або іншим нормативним актом) обсяг владних повноважень (прав і обов'язків) та відповідати за це. Компетентність, на думку вченої, охоплює систему інтелектуального, психологічного, морального і діяльнісного станів юриста, що відображають рівень його знань, умінь, навичок, досвіду та визначають успішність його юридичної діяльності. У структурі компетентності юриста дослідниця виокремлює такі сторони: гносеологічну (знання, уміння і навички, необхідні для виконання професійного обов'язку), нормативну (обсяг повноважень, відповідальності юриста як посадової особи), функціональну (здатність виконувати професійні обов'язки відповідно до функцій і завдань) та особистісну (усвідомлення юристом свого призначення, оцінка своїх професійних властивостей, самокритичність, здатність до самоаналізу професійних якостей) (Скакун, & Овчаренко, 2008, с. 38).

У структурі комунікативної компетентності О. Кузьменко виокремлює когнітивний (теоретичні знання про основні правила, принципи та закономірності міжособистісного спілкування), емоційно-оцінний (усвідомлення тих інтересів та схильностей, які визначають комунікацію), поведінковий (практичні навички та вміння вести діалог, розподіляти обов'язки, аргументовано висловлювати свої погляди, переконання, вирішувати конфлікти, вести дискусії тощо) (Кузьменко, 2015, с. 75).

Основними компонентами професійної компетентності майбутніх офіцерів пенітенціарної служби П. Дармограй називає ціннісно-особистісний (сформованість ціннісних установок щодо професійної діяльності, внутрішню мотивацію, потреби та емоційне налаштування на професійну діяльність, особистісні якості), когнітивно-змістовий (знання з професійної сфери, які є основою умінь і навичок) та діялісно-рефлексивний (оволодіння стандартними діями й способами професійної діяльності) компоненти (Дармограй, 2017, с. 74). А. Носовський також щодо комунікативної компетенції пропонує звертати увагу на знання, уміння, досвід, цінності, світогляд та інші особистісні якості, що є передумовою успішної діяльності фахівців судноплавної галузі (Носовський, & Панов, 2014, с. 171).

Загалом результати аналізу педагогічних досліджень засвідчують, що серед складових компетентності вчені звертають увагу на спрямованість, інтерес, мотиви, потреби (мотивація, професійно значущі якості), знання

(когнітивна складова) та засоби й результати діяльності, вміння, навички (діяльнісна складова). Зміст структурних компонентів залежить від професії та діяльності фахівця. Дослідники часто для зручності оперують трикомпонентною структурою комунікативної компетентності з огляду на те, що для успішної професійної діяльності людина повинна мати необхідні особистісні якості, знання, уміння і навички.

Важливим є дослідження сутності соціально-комунікативної компетентності майбутніх офіцерів кримінально-виконавчої служби у контексті уваги до необхідних комунікативних практик та несилових інструментів впливу на засуджених і навчання методів ненасильницької комунікації.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є розкриття сутності, особливостей змісту і структури соціально-комунікативної компетентності майбутніх офіцерів Державної кримінально-виконавчої служби України.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. З урахуванням педагогічних досліджень, а також результатів експертної оцінки, у структурі соціально-комунікативної компетентності майбутніх офіцерів кримінально-виконавчої служби можна виокремити такі компоненти: особистісно-комунікативний, інформаційно-пізнавальний та діяльнісно-результативний.

Особистісно-комунікативний компонент стосується особистісних характеристик, властивостей та здібностей, необхідних офіцеру кримінально-виконавчої служби для професійної комунікації. Він повинен бути готовим до професійної взаємодії з дотриманням принципів верховенства права в діяльності з виконання покарань, а також принципів професіоналізму, активності та ініціативності, пропорційно-компетентної відповідальності (Токарська, & Франків, 2015, с. 87–88). Комунікативний характер праці фахівця кримінально-виконавчої служби, коли йому доводиться переважну частину робочого часу спілкуватись з співробітниками, ув'язненими та іншими сторонами юридичної справи, потребує його розвиненої особистісної комунікативності – здатності встановлювати контакти та налагоджувати взаємодію з іншими людьми на підставі статутних вимог та ідеології співпраці.

Європейський кодекс етики працівників пенітенціарних установ у розділі IV визначає необхідність таких особистісних властивостей персоналу пенітенціарних установ: відповідальність, добросовісність, повага та захист людської гідності, готовність до допомоги та підтримки, справедливість, неупередженість і відсутність дискримінації, співпраця

(Дорошенко, 2019, с. 19). Про ці ж особистісні характеристики йдеться у Законі України «Про Державну кримінально-виконавчу службу України» (Про Державну кримінально-виконавчу службу України: Закон України, 2020) у Кодексі етики та службової поведінки персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України (Кодекс етики та службової поведінки персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України, 2012).

Офіцер кримінально-виконавчої служби має бути готовим до первинної діагностики психологічного стану співрозмовника, максимального його розуміння незалежно від мовних параметрів спілкування, рівня словникового запасу, емоційності або віку. Він також повинен мати досвід застосування прийомів психокорекції несприятливих психічних станів заявників (стресових, агресивних, конфліктних) тощо. Соціально-комунікативна компетентність офіцерів кримінально-виконавчої служби вимагає певного рівня розвитку соціального інтелекту, сенситивності, соціальної спостережливості, тобто емпатії. Офіцер повинен розуміти інших людей, їхні потреби, мотиви поведінки, особливості характеру, психологічні захисти. Важливе значення мають такі якості офіцера, як уважність до інших людей, прагнення їх зрозуміти.

Для налагодження міжособистісної взаємодії офіцер кримінально-виконавчої служби повинен урахувати багато різних обставин, аналізувати свою діяльність, знаходити нові рішення з урахуванням усього комплексу умов, тобто бути здатним до аналізу своєї комунікативної діяльності. Щоб взаємодіяти з іншими людьми, офіцер повинен усвідомлювати свої комунікативні особливості, тобто мати рефлексивні здатності та готовність до самоаналізу. Він має розуміти самого себе, зокрема мотиви своєї поведінки, можливості у сфері спілкування, поведінкові стереотипи.

Другим важливим компонентом соціально-комунікативної компетентності офіцера кримінально-виконавчої служби є інформаційно-пізнавальний. Він охоплює насамперед комунікативні знання, які необхідні офіцеру для того, щоб налагоджувати і підтримувати ефективне спілкування відповідно до мети і потреб у різних ситуаціях професійної взаємодії.

Вивчення керівних документів, зокрема Закону України «Про Державну кримінально-виконавчу службу України» (Про Державну кримінально-виконавчу службу України: Закон України, 2020), Кодексу етики та службової поведінки персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України (Кодекс етики та службової поведінки персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України, 2012),

дозволяють виокремити такі види комунікації офіцера кримінально-виконавчої служби:

повсякденна службова комунікація – спілкування співробітника установи з виконання покарань із засудженими. Це найскладніша сфера професійної комунікації, оскільки, як свідчить досвід, саме у цій сфері найчастіше виникають проблеми, що призводить до конфліктів, конфронтації між персоналом і засудженими й викликає суттєві ускладнення і негативні наслідки у діяльності установ з виконання покарань (Синьов, Медведєв, & Скоков, 2003, с. 4);

повсякденна формальна і неформальна комунікація – спілкування з працівниками установ з виконання покарань та слідчих ізоляторів, з колегами з метою консультування, на нарадах;

екстремальні форми службового спілкування – контакти в умовах конфлікту, з людьми зі складним характером та неврівноваженими, психічно нестійкими особами;

спілкування з родичами і батьками засуджених, з представниками громадськості та державними організаціями.

У всіх цих випадках важливе значення мають знання про сутність комунікації, її види, фази, закономірності, про комунікативні методи й прийоми взаємодії з різними людьми, про те, які комунікативні методи та прийоми ефективні у тих або інших ситуаціях. Офіцер повинен знати механізми діалогічно-прагматичної правової взаємодії, необхідність «людиноцентризму», дотримання закону, вимог професійного обов'язку; обґрунтованість аргументації; межі (неперевищення) вербального чи невербального впливу в діалозі; спрямованість на встановлення істини. Ці механізми діалогічно-прагматичної комунікативної взаємодії через застосування вербальних засобів зв'язності, поглиблення/зміни теми, узагальнення чи деталізацію, повтори, аналогії та ідентифікацію допомагають під час правового діалогу встановити істину (Токарська, & Франків, 2015, с. 189).

Офіцери також повинні знати, що нормативна комунікативна взаємодія фахівців пенітенціарної служби передбачає ведення діалогу для профілактики, розслідування злочинів, забезпечення адекватного рівня правової вербальної та невербальної взаємодії, необхідної для запобігання, блокування, нейтралізування та усунення підстав і ліквідування причин злочинності. Під час професійних контактів із засудженими офіцер має намагатися розуміти їхні мотиви, спонукання, установки, емоційний стан, неготовність і небажання будувати позитивні відносини із співрозмовниками. У таких випадках важливими для офіцера є знання соціальних норм, кодифікованих норм мови, а також комунікативних девіацій.

Важлива особливість професійної комунікації офіцера полягає в тому, що вона має особистісно-орієнтований характер, тобто виховний ефект, повинна сприяти належному впливу на засуджених. Спілкування персоналу із засудженими є важливим чинником, який визначає їхню поведінку, впливає на процес виправлення та ресоціалізації. Саме тому офіцери кримінально-виконавчої служби повинні не лише розуміти сутність професійного спілкування, а також знати прийоми та техніки корекції його негативних проявів.

Окрім знань специфіки професійної комунікації, важливе значення для офіцера кримінально-виконавчої служби мають світоглядні та людинознавчі знання, знання особливостей соціальної взаємодії з представниками різних соціальних груп. Важливо, як зазначає С. Сливка, щоб підґрунтям правової діяльності офіцера кримінально-виконавчої служби, був гуманістичний світогляд, тобто духовність і людяність. Без гуманістичного наповнення неможливий розвиток духовності людини, зростає кількість правопорушень. Завдання юриста, на думку вченого, – «зрозуміти, глибоко проаналізувати, пізнати духовний смисл закону, зв'язок між провинною, стражданнями та справедливістю» (Сливка, 2006, с. 147–151).

Окремо необхідно вказати на знання психології, психодіагностики, психології засуджених. Власне комунікативний процес з різними категоріями людей вимагає від офіцера знань у сфері психології особистості, зокрема індивідуально-психологічних особливостей особистості засудженого, специфіки поведінки людей, психологічних особливостей міжособистісної взаємодії, закономірностей групової діяльності та поведінки людини в групі, шляхів налагодження взаємин, психологічних передумов регуляції та корекції поведінки засудженого; психології міжособистісних відносин, механізмів розвитку асоціальних звичок та стереотипів поведінки.

Наступним компонентом соціально-комунікативної компетентності офіцера кримінально-виконавчої служби є діяльнісно-результативний, що стосується необхідних соціально-комунікативних умінь, готовності знаходити оптимальні форми взаємодії з різними категоріями осіб, насамперед із засудженими.

Важливе значення насамперед має уміння офіцера кримінально-виконавчої служби встановлювати і підтримувати психологічний контакт з співрозмовниками, ставити питання, конструктивно слухати (нерефлексивно, рефлексивно, симпатично), враховувати мотиви поведінки засуджених, використовувати вербальні й невербальні засоби спілкування, аналізувати їх використання у середовищі засуджених, підтримувати зворотний зв'язок у спілкуванні. Офіцер у роботі із засудженими повинен

чітко й емоційно виражати свої думки й почуття, логічно, зв'язно будувати мовлення, давати аргументовані відповіді на запитання, орієнтуватись у різних умовах, прогнозувати поведінку співрозмовника, вміти вести дискусію.

Мінімальні стандартні правила поведінки з в'язнями (Правила Нельсона Манделі) щодо пенітенціарного персоналу визначають, що «пенітенціарне керівництво повинне приділяти пріоритетну увагу дотриманню правил для персоналу» (правило 73), «налагодженню відносин між ув'язненими та персоналом пенітенціарної установи, який працює в безпосередньому контакті з ними» (правило 74). Вказано також, що «персонал повинен своєю поведінкою і виконанням своїх обов'язків завжди позитивно впливати на ув'язнених та викликати в них повагу» (правило 75) (Дорошенко, 2019, с. 20).

Під час комунікації із засудженими офіцер кримінально-виконавчої служби також повинен намагатись дотримуватись етичних вимог. Персонал ДКВСУ під час міжособистісної взаємодії та спілкування завжди захищати право кожної людини на життя, поважати і захищати людську гідність, забезпечувати дотримання і захист прав; не заподіювати, не провокувати будь-яких актів катування та іншого нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження або покарання; водитися із засудженими, ув'язненими, колегами та іншими особами з максимальною толерантністю та стриманістю, повагою та ввічливістю (Кодекс етики та службової поведінки персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України, 2012). Під час міжособистісної взаємодії та спілкування персонал кримінально-виконавчої служби повинен пам'ятати про свою основну мету: сприяти виправленню та ресоціалізації засуджених через їх конструктивну діяльність та надання їм необхідної допомоги.

Професійне спілкування співробітників установ з виконання покарань є інструментом впливу на осіб, позбавлених волі, узятих під варту, і вимагає від них знання основних технік і правил спілкування з різними категоріями засуджених. Ефективна комунікація передбачає, що офіцер кримінально-виконавчої служби повинен уміти налагоджувати комунікацію, підтримувати та завершувати її дотримуючись своєї стратегічної лінії, грамотно будувати тактику спілкування, ініціювати й утримувати ініціативу під час розмови, прогнозувати результат свого висловлювання або репліку співрозмовника, викликати бажану реакцію співрозмовника вербально або невербально, управляти увагою партнера, аудиторії, власною увагою, знати стилі спілкування і грамотно їх використовувати. Офіцер повинен уміти адекватно реагувати на події і ситуації професійної діяльності, використовувати адекватний стиль взаємодії із групою або окремими

співрозмовниками, вміти прогнозувати розвиток комунікативного процесу, визначати й регулювати в спілкуванні емоційний настрій групи, поводитися адекватно ситуації й використовувати її специфіку для досягнення своїх комунікативних цілей.

Комунікативні вміння особливо необхідні офіцеру під час складних розмов, коли вміння бути переконливим визначає кінцевий результат. Він повинен уміти долати бар'єри та комунікативні девіації у професійному спілкуванні, розуміти їх причин, уміти прогнозувати виникнення і визначати шляхи усунення. Бажано також, щоб офіцер умів протистояти негативному психологічному впливові з боку засуджених (Сливка, 2006, с. 5). Має значення й уміння продуктивно виходити з конфліктної ситуації. спілкуватись з особами з групи «ризику» (Діденко & Шумовецька, 2019). Офіцер кримінально-виконавчої служби повинен проявляти розсудливість, відкритість, почуття справедливості, володіти комунікативними навичками аргументації і переконання, ведення переговорів тощо. Він повинен уміти чітко аргументувати свою думку, наводити переконливі докази, протидіяти впливу деструктивних видів комунікації.

Висновки і перспективи подальших розвідок у даному напрямку.

Соціально-комунікативна компетентність офіцера кримінально-виконавчої служби передбачає його здатність взаємодіяти з іншими людьми для вирішення завдань професійної діяльності та є визначальним чинником його успішної професійної діяльності, більш результативного виправлення та ресоціалізації засуджених. З урахуванням наукових праць з питань формування професійно- та соціально-комунікативної компетентності, а також особливостей професійної діяльності офіцера кримінально-виконавчої служби, його соціально-комунікативну компетентність можна розглядати як інтегративну особистісну властивість, що охоплює особистісні характеристики та мотиви професійної діяльності, спеціальні знання і вміння, необхідні для налагодження соціально-комунікативної взаємодії з різними категоріями осіб, насамперед колегами, ув'язненими, їхніми родичами та громадськістю. Основними складовими соціально-комунікативної компетентності офіцерів кримінально-виконавчої служби є особистісно-комунікативний, інформаційно-пізнавальний та діяльнісно-результативний компоненти.

Перспективою подальшого розвитку в цьому напрямі є визначення діагностичного апарату для визначення стану сформованості соціально-комунікативної компетентності майбутніх офіцерів Державної кримінально-виконавчої служби України.

Література

1. Піковець Н. Формування комунікативної компетентності майбутніх педагогів засобами соціально-психологічного тренінгу. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. 2011. № 4 (2). С. 191–197. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/ppsv_2011_4\(2\)_30](http://nbuv.gov.ua/UJRN/ppsv_2011_4(2)_30) (дата звернення: 21.10.2020).
2. Скакун О. Ф., Овчаренко Н. І. Юридична деонтологія: підруч. / пер. з рос. Харків: Еапада, 2008. 400 с.
3. Кузьменко О. М. Розвиток комунікативної компетентності студентів завдяки навчанню у співпраці (co-operative learning). *Педагогічна освіта: теорія і практика. Психологія. Педагогіка*. 2015. № 24. С. 73–76. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Potip_2015_24_13 (дата звернення: 21.10.2020).
4. Дармограй П. В. Формування професійної компетентності майбутніх офіцерів державної пенітенціарної служби України у процесі фахової підготовки: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Хмельницький, 2017. 263 с.
5. Носовський А. М., Панов С. Ф. Формування комунікативної компетенції фахового спрямування. *Водний транспорт*. 2014. Вип. 2. С. 169–175. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vodt_2014_2_30 (дата звернення: 21.10.2020).
6. Токарська А. С., Франків Л. С. Діалогічна проєкція взаємодії правоохоронних органів (ОВС – митна служба): монографія. Львів: ЛьвДУВС, 2015. 224 с.
7. Професійна етика персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України: навч. посіб. / уклад. І. В. Дорошенко. Біла Церква, 2019. 73 с.
8. Про Державну кримінально-виконавчу службу України: Закон України. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/view/t052713?an=230> (дата звернення 06.11.2020).
9. Кодекс етики та службової поведінки персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України. Схвалено рішенням колегії Державної пенітенціарної служби України (протокол № 11ПК від 19.12.2012. URL: <http://ukrprison.org.ua/departmental/suborders/1367145079> (дата звернення: 04.01.2021)).
10. Синьов В. М., Медведєв В. С., Скоков С. І. Професійне спілкування пенітенціарного персоналу: навч.-метод. посіб. Київ: б. в., 2003. 152 с.
11. Сливка С. С. Юридична деонтологія: підруч / 3-тє вид., перероб. і доп. Київ: Атіка, 2006. 296 с.
12. Діденко О. В., Шумовецька С. П. Формування професійної культури офіцера-прикордонника засобами спецкурсу «Українсько-російські відносини: історія і сучасність». *Збірник наукових праць Національного університету оборони України імені Івана Черняховського «Військова освіта»*. 2019. № 2 (40). URL: <http://znp-vo.nuou.org.ua/article/view/192707/193715> (дата звернення: 04.01.2021).

References

1. Pikovets, N. (2011). Formuvannya komunikatyvnoi kompetentnosti maibutnih pedahohiv zasobamy sotsialno-psykholohichnoho treninhu [Future teachers' communicative competence forming by means of social and psychological training].

- Problemy pidhotovky suchasnoho vchytelia*, 4 (2), 191–197. Retrieved from [http://nbuv.gov.ua/UJRN/ppsv_2011_4\(2\)_30](http://nbuv.gov.ua/UJRN/ppsv_2011_4(2)_30) (date of appeal: 21.10.2020) (ukr).
2. Skakun, O. F., & Ovcharenko, N. I. (2008). *Yurydychna deontolohiia: pidruchnyk [Legal deontology: textbook]*. Kharkiv: Eapada (ukr).
 3. Kuzmenko, O. M. (2015). Rozvytok komunikatyvnoi kompetentnosti studentiv zavdiaky navchanniu u spivpratsi (co-operative learning) [Development of students' communicative competence by co-operative learning]. *Pedahohichna osvita: teoriia i praktyka. Psykholohiia. Pedahohika*, 24, 73–76. Retrieved from URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Potip_2015_24_13 (date of appeal: 21.10.2020). (ukr).
 4. Darmohrai, P. V. (2017). *Formuvannia profesiinoi kompetentnosti maibutnikh ofitseriv derzhavnoi penitentsiarnoi sluzhby Ukrainy u protsesi fakhovoi pidhotovky [Forming professional competence of the future officers of the State Penitentiary Service of Ukraine in the process of their professional training]*. (Candidate of Pedagogical Sciences Thesis). Khmelnytskyi (ukr).
 5. Nosovskyi, A. M., & Panov, S. F. (2014). Formuvannia komunikatyvnoi kompetentsii fakhovoho spriamuvannia [Communicative competence of professional direction forming]. *Vodnyi transport*, 2, 169–175. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vodt_2014_2_30 (date of appeal: 21.10.2020) (ukr).
 6. Tokarska, A. S., & Frankiv, L. S. (2015). *Dialohichna proektsiia vzaiemodii pravoohoronykh orhaniv (OVS – mytna sluzhba): monografiya [Dialogic projection of interaction of law enforcement agencies (internal affairs bodies - customs service): monograph]*. Lviv: LvDUVS (ukr).
 7. Doroshenko, I. V. (2019). *Profesiina etyka personalu Derzhavnoi kryminalno-vykonavchoi sluzhby Ukrainy [Professional ethics of the staff of the State Criminal and Executive Service of Ukraine]: textbook*. Bila Tserkva (ukr).
 8. Pro Derzhavnu kryminalno-vykonavchu sluzhbu Ukrainy: Zakon Ukrainy [On the State Criminal and Executive Service of Ukraine: law of Ukraine]. Retrieved from <https://ips.ligazakon.net/document/view/t052713?an=230> (date of appeal: 06.11.2020) (ukr).
 9. Kodeks etyky ta sluzhbovoi povedinky personalu Derzhavnoi kryminalno-vykonavchoi sluzhby Ukrainy [Code of ethics and official conduct of the staff of the State Criminal and Executive Service of Ukraine]. Retrieved from <http://ukrprison.org.ua/departmental/suborders/1367145079> (date of appeal: 04.01.2021). (ukr).
 10. Synov, V. M., Medvediev, V. S. & Skokov, S. I. (2003). *Profesiine spilkuvannia penitentsiarnoho personal: navch.-metod. posib. [Penitentiary personnel's professional communication: textbook]*. Kyiv (ukr).
 11. Slyvka, S. S. (2006). *Yurydychna deontolohiia [Legal Deontology]: textbook*. Kyiv: Atika (ukr).
 12. Didenko, O. V., & Shumovetska, S. P. (2019). Formuvannia profesiinoi kultury ofitsera-prykordonnyka zasobamy spetskursu "Ukrainsko-rosiiski vidnosyny: istoriia i suchasnist" [Formation border guard officer's professional culture by means of a special course "Ukrainian-Russian relations: history and modernity"]. *Zbirnyk naukovykh prats Natsionalnoho universytetu oborony Ukrainy imeni Ivana*

Cherniakhovskoho "Viiskova osvita", 2(40). Retrived from <http://znpv.nuou.org.ua/article/view/192707/193715> (date of appeal: 04.01.2021). (ukr).

СУТЬ, ОСОБЕННОСТИ СОДЕРЖАНИЯ И СТРУКТУРА СОЦИАЛЬНО-КОММУНИКАТИВНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩИХ ОФИЦЕРОВ ГОСУДАРСТВЕННОЙ УГОЛОВНО- ИСПОЛНИТЕЛЬНОЙ СЛУЖБЫ

А. С. Квитка

Социально-коммуникативная компетентность офицера уголовно-исполнительной службы является определяющим фактором его успешной профессиональной деятельности. С учетом научных работ по вопросам формирования профессионально- и социально-коммуникативной компетентности, а также особенностей профессиональной деятельности офицера уголовно-исполнительной службы, его социально-коммуникативную компетентность определяют как интегративное личностное свойство, охватывающее личностные характеристики и мотивы профессиональной деятельности, специальные знания и умения, необходимые для налаживания социально-коммуникативного взаимодействия с различными категориями лиц, в первую очередь коллегами, заключенными, их родственниками и общественностью. В структуре социально-коммуникативной компетентности выделены личностно-коммуникативный, информационно-познавательный и деятельно-результативный компоненты. Личностно-коммуникативный компонент касается признания моральных норм, ориентирования на общечеловеческие ценности добра и справедливости, коммуникативности, готовности к контактам с другими людьми, толерантности, способности к адекватной самооценке, готовности к саморазвитию и пр. Информационно-познавательный компонент касается знаний об особенностях профессиональной коммуникации, понимания функционирования групп осужденных, механизма регуляции совместной деятельности, правил экстремальной и конфликтной коммуникации. Деятельно-результативный компонент социально-коммуникативной компетентности офицера охватывает умение четко выражать свои мысли при коммуникации с осужденными и другими категориями людей, выслушивать собеседников, обосновывать свои решения, уметь вести дискуссию и владеть навыками убеждения с целью уменьшения количества случаев применения мер принуждения.

Ключевые слова: *социально-коммуникативная компетентность, личностно-коммуникативный компонент, информационно-познавательный компонент, деятельно-результативный компонент, офицер уголовно-исполнительной службы.*

THE ESSENCE, PECULIARITIES OF THE SUBJECT MATTER AND THE STRUCTURE OF SOCIO-COMMUNICATIVE COMPETENCE OF FUTURE OFFICERS OF THE STATE CRIMINAL AND EXECUTIVE SERVICE OF UKRAINE

A. S. Kvitka

Socio-communicative competence of an officer of the State Criminal and Executive Service of Ukraine is a determining factor in their successful professional activity. Taking into account scientific papers on forming professional and socio-communicative competence, as well as the peculiarities of professional activity of an officer of the Criminal and Executive Service, their socio-communicative competence is defined as an integrative personality trait that includes personal characteristics and motives of professional activity, special knowledge and skills necessary for establishing socio-communicative interaction with various categories of persons, first of all colleagues, prisoners, their relatives and the public. The personal-communicative, information-cognitive and activity-productive components are distinguished in the structure of socio-communicative competence. The personal-communicative component refers to recognizing of moral norms, focus on universal values of good and justice, communication, willingness to contact other people, tolerance, the ability to adequately self-esteem, readiness for self-development and so on. The information-cognitive component concerns knowledge about the peculiarities of professional communication, understanding of functioning the groups of convicts, the mechanism of regulating joint activity, rules of extreme and conflict communication. The activity-productive component of an officer's socio-communicative competence includes the ability to clearly express their points of view while communicating with convicts and other categories of people, listen to the dialogue partners, substantiate their decisions, be able to lead discussions and possess persuasion skills in order to reduce coercion.

Key words: *Social and communicative competence, personal and communicative component, information and cognitive component, activity and productive component, officer of the Criminal and Executive Service.*

Квітка Аліна Сергіївна – молодший науковий співробітник відділу наукової діяльності та міжнародного співробітництва, Академія Державної пенітенціарної служби (м. Чернігів, Україна). E-mail: Alina-Kvitka@ukr.net

Квитка Алина Сергеевна – младший научный сотрудник отдела научной деятельности и международного сотрудничества, Академия Государственной пенитенциарной службы (г. Чернигов, Украина). E-mail: Alina-Kvitka@ukr.net

Kvitka Alina Serhiivna – Junior Scientific Researcher of the Department of Scientific Activity and International Cooperation, Academy of the State Penitentiary Service (Chernihiv, Ukraine). E-mail: Alina-Kvitka@ukr.net